

การเข้าพรรษา

วนเข้าพรรษาเป็นวันสำคัญในพุทธศาสนาที่พระสงฆ์เถรวาทจะอธิษฐานว่าจะพักประจำอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งตลอดระยะเวลา ๓ เดือน ตามที่พระธรรมวินัยบัญญัติไว้ โดยไม่ไปค้างแรมที่อื่น หรือที่เรียกติดปากกันโดยทั่วไปว่า จำพรรษา (“พรรษา” แปลว่า ฤดูฝน, “จำ” แปลว่า พักอยู่) พิธีเข้าพรรษานี้ถือเป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์โดยตรง ละเว้นไม่ได้ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม การเข้าพรรษามาตามปกติเริ่มนับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี (หรือเดือน ๘ หลัง ถ้ามีเดือน ๘ สองหน) และสิ้นสุดลงในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือวันออกพรรษา

วันเข้าพรรษา (วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘) หรือเทศกาลเข้าพรรษา (วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑) ถือได้ว่าเป็นวันและช่วงเทศกาลทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญเทศกาลหนึ่งในประเทศไทย โดยมีระยะเวลาประมาณ ๓ เดือนในช่วงฤดูฝน โดยวันเข้าพรรษาเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องมาจากวันอาสาฬหบูชา (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘) ซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั้งพระมหากษัตริย์และคนทั่วไปได้สืบทอดประเพณีปฏิบัติการทำบุญในวันเข้าพรรษามาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย

สาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตการจำพรรษาอยู่ ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งตลอด ๓ เดือนแก่พระสงฆ์นั้น มีเหตุผลเพื่อให้พระสงฆ์ได้หยุดพักการจาริกเพื่อเผยแพร่ศาสนาไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปด้วยความยากลำบากในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันความเสียหายจากการเดินเหยียบย่ำ ธัญพืชของชาวบ้านที่ปลูกงอกแปลงในฤดูฝน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาจำพรรษารวม ๓ เดือนนั้น เป็นช่วงเวลาและโอกาสสำคัญในรอบปีที่พระสงฆ์จะได้มาอยู่จำพรรษารวมกันภายในอาวาสหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยจากพระสงฆ์ที่ทรงความรู้ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ด้วย

ในวันเข้าพรรษาและช่วงฤดูพรรษากาลตลอดทั้ง ๓ เดือน พุทธศาสนิกชนชาวไทยถือเป็นโอกาสอันดีที่จะบำเพ็ญกุศลด้วยการเข้าวัดทำบุญใส่บาตร ฟังพระธรรมเทศนา ซึ่งสิ่งที่พิเศษ

จากวันสำคัญอื่น ๆ คือ มีการถวายหลอดไฟหรือเทียนเข้าพรรษา และผ้าอาบน้ำฝน (ผ้าวัสสิกสาฎก) แก่พระสงฆ์ด้วย เพื่อสำหรับให้พระสงฆ์ได้ใช้สำหรับการอยู่จำพรรษา โดยในอดีตชายไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนเมื่ออายุครบบวช (๒๐ ปี) จะนิยมถือบวชอาอุปสมบทเพื่ออยู่จำพรรษารวมตลอดฤดูพรรษากาลทั้ง ๓ เดือน โดยพุทธศาสนิกชนไทยจะเรียกการบวชอาอุปสมบทเพื่อจำพรรษารวมตลอดพรรษากาลว่า “บวชเอาพรรษา”

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐบาลไทยได้ประกาศให้วันเข้าพรรษาเป็น “วันงดดื่มสุราแห่งชาติ” โดยในปีถัดมา ยังได้ประกาศให้วันเข้าพรรษาเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้เพื่อรณรงค์ให้ชาวไทยตั้งสัจจะอธิษฐานงดการดื่มสุราในวันเข้าพรรษาและในช่วง ๓ เดือนระหว่างฤดูเข้าพรรษา เพื่อส่งเสริมค่านิยมที่ดีให้แก่สังคมไทย

สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นี้ วันเข้าพรรษาตรงกับวันเสาร์ที่ ๑๖ กรกฎาคม ตามปฏิทินสุริยคติ

ความสำคัญและประโยชน์ของการเข้าพรรษา

๑. ช่วงเข้าพรรษานั้นเป็นช่วงเวลาที่บ้านประกอบอาชีพทำไร่นา ดังนั้นการกำหนดให้ภิกษุสงฆ์หยุดการเดินทางจาริกไปในสถานที่ต่าง ๆ ก็จะช่วยให้พันธุ์พืชของต้นกล้า หรือสัตว์เล็กสัตว์น้อย ไม่ได้รับความเสียหายจากการเดินธุดงค์

๒. หลังจากเดินทางจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนามาเป็นเวลา ๘-๙ เดือน ช่วงเข้าพรรษาเป็นช่วงที่ให้พระภิกษุสงฆ์ได้หยุดพักผ่อน

๓. เป็นเวลาที่พระภิกษุสงฆ์จะได้ประพฤติปฏิบัติธรรมสำหรับตนเอง และศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ตลอดจนเตรียมการสั่งสอนให้กับประชาชนเมื่อถึงวันออกพรรษา

๔. เพื่อจะได้มีโอกาสอบรมสั่งสอนและบวชให้กับกุลบุตรผู้มีอายุครบบวช อันเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

๕. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศล เป็นการพิเศษ เช่น การทำบุญตักบาตร หล่อเทียนพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน รักษาศีล เจริญภาวนา ถวายจตุปัจจัย ไทยธรรม งดเว้นอบายมุข และมีโอกาสได้ฟังพระธรรมเทศนา ตลอดเวลาเข้าพรรษา

มูลเหตุที่พระพุทธเจ้าอนุญาตการจำพรรษาแก่พระสงฆ์

ในสมัยต้นพุทธกาล พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงวางระเบียบเรื่องการเข้าพรรษาไว้ แต่การเข้าพรรษานั้นเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวกปฏิบัติกันมาโดยปกติ เนื่องด้วยพุทธจริยาวัตรในอดีตที่จะไม่ออกไปจาริกตามสถานที่ต่าง ๆ ในช่วงฤดูฝนอยู่แล้ว เพราะการคมนาคมมีความลำบาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ในช่วงต้นพุทธกาลมีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่เป็นพระอริยบุคคล จึงทราบดีว่าสิ่งใดที่พระสงฆ์ควรหรือไม่ควรกระทำ

ต่อมาเมื่อมีพระสงฆ์มากขึ้น และด้วยพระพุทธรูปที่พระพุทธเจ้าจะไม่ทรงบัญญัติพระวินัยล่วงหน้า ทำให้พระพุทธเจ้าจึงไม่ได้ทรงบัญญัติเรื่องให้พระสงฆ์สาวกอยู่ประจำพรรษาไว้ด้วย จึงเกิดเหตุการณ์กลุ่มพระสงฆ์ฉัพพัคคีย์พากันออกเดินทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อทั้งในฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน ทำให้ชาวบ้านได้พากันติเตียนว่า พวกพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาไม่ยอมหยุดพักสังวรแม้ในฤดูฝน ในขณะที่นักบวชในศาสนาอื่นพากันหยุดเดินทางในช่วงฤดูฝน การที่พระภิกษุสงฆ์จาริกไปในที่ต่าง ๆ แม้ในฤดูฝน อาจเหยียบย่ำข้าวกล้าของชาวบ้านได้รับความเสียหาย หรืออาจไปเหยียบย่ำโดนสัตว์เล็กสัตว์น้อยที่ออกหากินจนถึงแก่ความตาย เมื่อพระพุทธเจ้าทราบเรื่องจึงได้วางระเบียบให้ภิกษุประจำอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง เป็นเวลา ๓ เดือนดังกล่าว

การเข้าพรรษาของพระสงฆ์ตามพระวินัยปิฎก

ตามพระวินัย พระสงฆ์รูปใดไม่เข้าจำพรรษาอยู่ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง พระพุทธองค์ทรงปรับอาบัติแก่พระสงฆ์รูปนั้นด้วยอาบัติทุกกฏ และพระสงฆ์ที่อธิษฐานรับคำเข้าจำพรรษาแล้วจะไปค้างแรมที่อื่นไม่ได้ แต่ถ้าหากเดินทางออกไปแล้วและไม่สามารถกลับมาในเวลาที่กำหนด คือ ก่อนรุ่งสว่างก็จะถือว่าพระภิกษุรูปนั้น “ขาดพรรษา” และต้องอาบัติทุกกฏ

เพราะรับคำนั้น รวมทั้งพระสงฆ์รูปนั้นจะไม่ได้รับอาบัติสงฆ์พรรษา ไม่ได้อาบัติสงฆ์กฐินตามพระวินัย และทั้งยังห้ามมิให้นับพรรษาที่ขาดนั้นอีกด้วย

ประเภทของการเข้าพรรษาของพระสงฆ์

การเข้าพรรษามาตามพระวินัยแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. **ปริมพรรษา** (เขียนอีกอย่างว่า นุริมพรรษา) คือ การเข้าพรรษาแรก เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ (สำหรับปีอธิกมาส คือ มีเดือน ๘ สองหน จะเริ่มในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ หลัง) จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากออกพรรษาแล้ว พระที่อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือน ก็มีสิทธิที่จะรับกฐินซึ่งมีช่วงเวลาเพียงหนึ่งเดือน นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒

๒. **ปัจฉิมพรรษา** คือ การเข้าพรรษาหลัง ใช้ในกรณีที่พระภิกษุต้องเดินทางไกลหรือมีเหตุสุดวิสัย ทำให้กลับมาเข้าพรรษาแรกในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ไม่ได้ ต้องรอไปเข้าพรรษาหลัง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ แล้วจะไปออกพรรษาในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ซึ่งเป็นวันหมดเขตทอดกฐินพอดี ดังนั้นพระภิกษุที่เข้าปัจฉิมพรรษาจึงไม่มีโอกาสได้รับกฐิน แต่ก็ได้พรรษาเช่นเดียวกับพระที่เข้าปริมพรรษาเหมือนกัน

ข้อยกเว้นการจำพรรษาของพระสงฆ์

แม้การเข้าพรรษานี้ถือเป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระภิกษุโดยตรงที่จะละเว้นไม่ได้ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ก็ตาม แต่ในการจำพรรษาของพระสงฆ์ในระหว่างพรรษานั้น อาจมีกรณีจำเป็นบางอย่าง ทำให้พระภิกษุผู้จำพรรษาต้องออกจากสถานที่จำพรรษาเพื่อไปค้างที่อื่น พระพุทธองค์ก็ทรงอนุญาตให้ทำได้โดยไมถือว่าเป็นการขาดพรรษาโดยมีเหตุจำเป็นเฉพาะกรณี ๆ ไป ตามที่ทรงระบุไว้ในพระไตรปิฎก ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการพระศาสนาหรือการอุปัฏฐานบิดามารดา แต่ทั้งนี้ก็ต้องกลับมาภายในระยะเวลาไม่เกิน ๗ วัน การออกนอกที่จำพรรษาล่วงวันเช่นนี้เรียกว่า “สัตตาทกณียะ” ซึ่งเหตุที่ทรงระบุว่า จะออกจากที่จำพรรษาไปได้ชั่วคราวนั้นเช่น

๑. การไปรักษาพยาบาล หาดอาหารให้ภิกษุหรือบิดามารดาที่เจ็บป่วย เป็นต้น กรณีนี้ทำได้กับสหธรรมิก ๕ และมารดาบิดา

๒. การไประงับภิกษุสามเณรที่อยากจะสึกมิให้สึกได้
กรณีนี้ทำได้กับสหธรรมิก ๕

๓. การไปเพื่อกิจธุระของคณะสงฆ์ เช่น การไปหา
อุปัชฌาย์มาซ่อมกุฏิที่ชำรุด หรือการไปทำสังฆกรรม เช่น
สวดมนต์ตักบาตรถวายทานให้พระผู้ต้องการอยู่ปริวาส เป็นต้น

๔. หากทายกนิมนต์ไปทำบุญ ก็ไปให้ทายกได้ให้
ทาน รับศีล ฟังเทศนาธรรมได้ กรณีนี้หากโยมไม่มานิมนต์
ก็จะไปค้างไม่ได้

ซึ่งหากพระสงฆ์ออกจากอาวาสแม้โดยสัตตนากรณียะ
ล่วงกำหนด ๗ วันตามพระวินัย ก็ถือว่าขาดพรรษา
และเป็นอาบัติทุกกฏเพราะรับคำ (รับคำอธิษฐานเข้าพรรษา
แต่ทำไม่ได้)

ในกรณีที่พระสงฆ์สัตตนากรณียะและกลับมาตาม
กำหนดแล้ว ไม่ถือว่าเป็นอาบัติ และสามารถกลับมา
จำพรรษาต่อเนื่องไปได้ และหากมีเหตุจำเป็นที่จะต้อง
ออกจากที่จำพรรษาไปได้ตามวินัยอีก ก็สามารถทำได้
โดยสัตตนากรณียะ แต่ต้องกลับมาภายในเจ็ดวัน เพื่อไม่ให้
พรรษาขาดและไม่เป็นอาบัติทุกกฏดังกล่าวแล้ว

อานิสงส์การจำพรรษาของพระสงฆ์ที่จำครบพรรษา

เมื่อพระสงฆ์จำพรรษาครบไตรมาสได้ปวารณา
ออกพรรษาและได้กราบนมัสการแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์หรือ
ข้อยกเว้นพระวินัย ๕ ข้อ คือ

๑. เทียบไปไหนไม่ต้องบอกลา (ออกจากวัดไป
โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์รูปอื่นก่อนได้)
๒. เทียบไปไม่ต้องถือไตรจีวรครบสำหรับ ๘ มั่น
๓. ฉนคณะโภชนีได้ (ล้อมวงฉันได้)
๔. เก็บอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปวารณา (ยกวันสิกขาบท
ข้อนิสสัคคิยปาจิตตีย์บางข้อ)
๕. จีวรลาภอันเกิดในที่นั้นเป็นของภิกษุ (เมื่อมีผู้มา
ถวายจีวรเกินกว่าไตรครอง สามารถเก็บไว้ได้โดยไม่ต้องสละ
เข้ากองกลาง)

การถือปฏิบัติกรเข้าพรรษาของพระสงฆ์ไทย ในปัจจุบัน

การเข้าพรรษานั้นปรากฏในพระไตรปิฎกเถรวาท ซึ่ง
พระสงฆ์ในนิกายเถรวาททุกประเทศจะถือการปฏิบัติกรเข้า
จำพรรษาเหมือนกัน (แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างในการ

ให้ความสำคัญและรายละเอียดประเพณีปฏิบัติของแต่ละ
ท้องถิ่น)

การเตรียมตัวเข้าจำพรรษาของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

เมื่อถึงวันเข้าพรรษา พระสงฆ์ในวัดจะรวมตัวกัน
อธิษฐานจำพรรษาภายในวิหารหรืออุโบสถของวัด

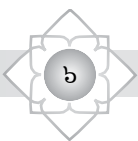
การเข้าจำพรรษาคือการตั้งใจเพื่ออยู่จำ ณ อาวาสใด
อาวาสหนึ่ง หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นประจำตลอดพรรษา
๓ เดือน ดังนั้นก่อนเข้าจำพรรษาพระสงฆ์ในวัดจะเตรียมตัว
โดยการซ่อมแซมเสนาสนะ ปัดกวาด เช็ดถูให้เรียบร้อย
ก่อนถึงวันเข้าพรรษา

เมื่อถึงวันเข้าพรรษา ส่วนใหญ่พระสงฆ์จะลงประกอบ
พิธีอธิษฐานจำพรรษาหลังสวดมนต์ทำวัตรเย็นเป็นพิธีเฉพาะ
ของพระสงฆ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะลงประกอบพิธี ณ อุโบสถ
หรือสถานที่ใดตามแต่จะสมควรภายในอาวาสที่จะจำพรรษา
โดยเมื่อทำวัตรเย็นประจำวันเสร็จแล้วเจ้าอาวาสจะประกาศ
เรื่อง วัสสูปนายิกา คือการกำหนดบอกให้พระสงฆ์ทั้งปวงรู้ถึง
ข้อกำหนดในการเข้าพรรษา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. แจ้งให้ทราบเรื่องการเข้าจำพรรษาแก่พระสงฆ์
ในอาราม
๒. แสดงความเป็นมาและเนื้อหาของวัสสูปนายิกา
ตามพระวินัยปิฎก
๓. กำหนดบอกอาณาเขตของวัด ที่พระสงฆ์จะ
รักษารูณ หรือรักษาพรรษาให้ชัดเจน (รักษารูณคือต้องอยู่
ในอาวาสที่กำหนดก่อนอรุณขึ้น จึงจะไม่ขาดพรรษา)
๔. หากมีภิกษุผู้เป็นเสนาสนคาหาปกะ ก็ทำการ
สมมุติเสนาสนคาหาปกะ (เจ้าหน้าที่สงฆ์) เพื่อให้เป็น
ผู้กำหนดให้พระสงฆ์รูปใดจำพรรษา ณ สถานที่ใดในวัด

เมื่อแจ้งเรื่องดังกล่าวเสร็จแล้ว อาจจะมีการทำสามัค
กรรม คือกล่าวขอขมาโทษซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการแสดง
ความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างพระเถระและพระผู้น้อย
และเป็นการสร้างสามัคคีกันใหม่หมู่คณะด้วย

จากนั้นจึงทำการอธิษฐานพรรษา เป็นพิธีกรรม
ที่สำคัญที่สุด โดยการเปล่งวาจาว่าอยู่จำพรรษาตลอด
ไตรมาส โดยพระสงฆ์สามเณรทั้งอารามกราบพระประธาน
๓ ครั้งแล้ว เจ้าอาวาสจะนำตั้งนม ๓ จบ และนำเปล่ง
คำอธิษฐานพรรษาพร้อมกันเป็นภาษาบาลีว่า “อิมฺสฺมึ
อาววเส อิมฺ เตมาสํ วสสํ อุเปมิ” (ถ้ากล่าวหลายคนใช้: อุเปม)

หลังจากนี้ ในแต่ละวัดจะมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันไป บางวัดอาจจะมีการเจริญพระพุทธมนต์ต่อ และเมื่อเสร็จแล้ว อาจจะมีการสักการะสถูปเจดีย์ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ภายในวัดอีก ตามแต่จะเห็นสมควร เมื่อพระสงฆ์สามเณรกลับเสนาสนะของตนแล้ว อาจจะมีอธิษฐานพรราชาซ้ำอีกเฉพาะเสนาสนะของตนก็ได้ โดยกล่าววาจาอธิษฐานเป็นภาษาบาลีว่า “อิมสูมี วิหาร อิม เตมาส วสส อูเปมิ” (ถ้ากล่าวหลายคนใช้: อูเปม)

เป็นอันเสร็จพิธีอธิษฐานเข้าจำพรรษาสำหรับพระสงฆ์ และพระสงฆ์จะต้องรักษาอรุณไม่ให้ขาดตลอด ๓ เดือน นับจากนี้ โดยจะต้องรักษาผ้าไตรจีวรตลอดพรรษากาล คือ ต้องอยู่กับผ้าครองจนกว่าจะรุ่งอรุณด้วย

ประเพณีเนื่องด้วยการเข้าพรรษาในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีประเพณีมากมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าจำพรรษาของพระสงฆ์ไทยมาช้านาน ดังปรากฏประเพณีมากมายที่เกี่ยวกับการเข้าจำพรรษา เช่น **ประเพณีถวายเทียนพรรษา**แก่พระสงฆ์ เพื่อจุดบูชาตามอารามและเพื่อถวายให้พระสงฆ์สามเณรนำไปจุดเพื่ออ่านคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ในระหว่างเข้าจำพรรษา ประเพณีการถวายผ้าอาบน้ำฝนหรือผ้าวัสสิกสาฎกแก่พระสงฆ์ก่อนเข้าพรรษา เพื่อให้พระสงฆ์นำไปใช้ทรงน้ำฝนในพรรษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่พุทธศาสนิกชนไทยถือว่าเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีคือ ประเพณีถวายผ้ากฐิน ที่จัดหลังพระสงฆ์บวระณาออกพรรษา เพื่อถวายผ้ากฐินแก่พระสงฆ์ที่จำครบพรรษาจะได้กรานและได้รับอานิสงส์กฐิน เป็นต้น

ประเพณีถวายเทียนพรรษา

เทียนพรรษาในปัจจุบันใช้ประโยชน์เพียงจุดบูชาพระพุทธปฏิมา ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาพระธรรมเหมือนในอดีตอีกแล้ว จึงทำให้ในปัจจุบันเริ่มมีชาวพุทธนำอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างไปถวายแก่พระสงฆ์แทนเทียนพรรษาซึ่งจะให้ประโยชน์มากกว่าใช้จุดบูชาเท่านั้น

มีประเพณีหนึ่งที่เนื่องด้วยวันเข้าพรรษาและจัดเป็นประเพณีที่สำคัญและสืบทอดกันเรื่อยมา ก็คือ **ประเพณีหล่อเทียนพรรษา** สำหรับให้พระภิกษุและพุทธศาสนิกชนทั่วไปได้จุดบูชาพระประธานในโบสถ์ ซึ่งเทียนพรรษาสามารถอยู่ได้ตลอด ๓ เดือน และเป็นกุศลทานอย่างหนึ่งในการให้ทานด้วยแสงสว่าง ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นงานประเพณี “ประกวดเทียนพรรษา” ของแต่ละจังหวัดโดยจัดเป็นขบวนแห่ทั้งทางบกและทางน้ำ

การถวายเทียนเพื่อจุดตามประทีปเป็นพุทธบูชานั้น มาจากอานิสงส์การถวายเทียนเพื่อจุดเป็นพุทธบูชา ที่ปรากฏความในพระไตรปิฎกและในคัมภีร์อรรถกถา ว่าพระอนุรุทธะเถระ เคยถวายเทียนบูชาทำให้ได้รับอานิสงส์มากมาย รวมถึงได้เป็นผู้มีจีภุทธิย์ (ตาทิพย์) ด้วย ด้วยการพรรณนาอานิสงส์ดังกล่าว อาจทำให้ชาวพุทธนิยมจุดประทีปเป็นพุทธบูชามานานแล้ว แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าการทำเทียนพรรษาในประเทศไทยถวายเริ่มมีมาแต่สมัยใด แต่ปรากฏความในตำรับทำวศรีจุฬาลักษณ์ ที่พรรณนาการบำเพ็ญกุศลในช่วงเข้าพรรษาว่ามีการถวายเทียนพรรษาด้วย

ในประเทศไทย การถวายเทียนเข้าพรรษาจัดเป็นพิธีใหญ่มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในสมัยรัตนโกสินทร์การถวายเทียนเข้าพรรษาก็ถือเป็นพระราชกรณียกิจสำคัญ โดยจะเรียกว่า พุ่มเทียน มีการพระราชทานถวายพุ่มเทียนรวมถึงโคมเพื่อจุดบูชาตามอารามต่าง ๆ ทั้งในพระนครและหัวเมือง ซึ่งพิธีนี้ยังคงมีมาจนปัจจุบัน

การถวายเทียนพรรษาโดยแกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ นั้นมีมาแต่โบราณ เดิมเป็นประเพณีราชสำนักดังที่ปรากฏในเทียนรุ่งเทียนหลวงตามพระอารามต่าง ๆ สำหรับเทียนแกะสลักที่ปรากฏว่ามีการจัดทำประกวดกันเป็นเรื่องราวใหญ่โตในปัจจุบันนั้น เพิ่งเริ่มมีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยนายโพธิ์ สังคศรี ได้เริ่มทำแม่พิมพ์ปูนซีเมนต์เพื่อหล่อขี้ผึ้งทำเป็นลวดลายไทยไปประดับติดพิมพ์บนเทียนพรรษา นับเป็นการจัดทำเทียนพรรษาแกะสลักของช่างราษฎร์เป็นครั้งแรก และนายสวน คุณผล ได้ทำลวดลายหุ่นสลักสีต่าง ๆ เข้าประกวดจนชนะเลิศ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ จึงเริ่มมีการทำเทียนพรรษาดัดพิมพ์ประกวดแบบพิสดารโดยนายประดับ ก้อนแก้ว คือทำเป็นรูปพุทธประวัติติดพิมพ์จนได้รับรางวัลชนะเลิศติดต่อกันมาหลายปี จนปี พ.ศ. ๒๕๐๒ นายคำหมา แสงงาม ช่างแกะสลัก ได้ทำเทียนพรรษาแบบแกะสลักมาประกวดเป็นครั้งแรกจนได้รับรางวัลชนะเลิศ จากนั้นจึงได้มีการแยกประเภทการประกวดต้นเทียนเป็นสองแบบ คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก จนในช่วงหลังปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นายอุตสาห์ และนายสมัย แสงวิจิตร ได้เริ่มมีการจัดทำเทียนพรรษานาขนาดใหญ่โต ทำเป็นหุ่นและเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของเทียนพรรษานาขนาดใหญ่ที่ปรากฏในปัจจุบัน

ในอดีต การหล่อเทียนเข้าพรรษาก็เป็นพิธีสำคัญที่ชาวพุทธจะมารวมตัวกันนำขี้ผึ้งมาหลอมรวมเป็นแท่งเทียนเพื่อถวายแก่พระสงฆ์ แต่ในปัจจุบันชาวพุทธส่วนใหญ่จะนิยมการซื้อหาเทียนพรรษาจากร้านสังฆภัณฑ์ โดยบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนไปซื้ออุปกรณ์ไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างถวายแก่พระสงฆ์แทนด้วย ซึ่งนับเป็นการปรับเปลี่ยนที่ได้ประโยชน์แก่พระสงฆ์โดยตรง เพราะปัจจุบันไม่ได้มีการนำเทียนมาจุดเพื่ออ่านหนังสืออีกแล้ว พระสงฆ์คงนำเทียนไปจุดบูชาตามอุโบสถวิหารเท่านั้น

ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน (ก่อนเข้าพรรษา)

ผ้าอาบน้ำฝน หรือ ผ้าวัสสิกสาฎก คือผ้าเปลี่ยนสำหรับสงฆ์น้ำฝนของพระสงฆ์ เป็นผ้าลักษณะเดียวกับผ้าสบง โดยปกติเครื่องใช้สอยของพระภิกษุตามพุทธานุญาตให้ มีประจำตัวนั้น มีเพียงอัฐบริขาร ซึ่งได้แก่ สบง จีวร สังฆาฏิ เข็ม บาตร รัดประคุด หม้อกรองน้ำ และมีดโกน แต่ช่วงหน้าฝนของการจำพรรษาในสมัยก่อนนั้น พระสงฆ์ที่มีเพียงสบงผืนเดียว จะอาบน้ำฝนจำเป็นต้องเปลือยกาย ทำให้ดูไม่งามและเหมือนนักบวชนอกศาสนา นางวิสาขามหาอุบาสิกาจึงคิดถวาย “ผ้าวัสสิกสาฎก” หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ผ้าอาบน้ำฝน เพื่อให้พระสงฆ์ได้ผลัดเปลี่ยนกับผ้าสบงปกติ จนเป็นประเพณีทำบุญสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยปรากฏสาเหตุความเป็นมาของการถวายผ้าอาบน้ำฝนในพระไตรปิฎกดังนี้

ครั้งหนึ่งสมัยพุทธกาล พระศาสดาประทับ ณ พระเชตุวันมหาวิหาร นางวิสาข่าได้มาฟังธรรม แล้วทูลอาราธนา พระศาสดาและหมู่สงฆ์ไปฉันที่บ้านของนางในวันรุ่งขึ้น เช้าวันนั้นเกิดฝนตกครั้งใหญ่ ตกในทวีปทั้ง ๔ พระศาสดาจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายทรงसनากาย พระสงฆ์ทั้งหลายที่ไม่มีผ้าอาบน้ำฝนจึงออกมาสงฆ์น้ำฝนโดยร่างเปลือยกายอยู่

พอดีกับนางวิสาขามหาอุบาสิกาสั่งให้นางทาสีไปนิมนต์ภิกษุมารับภัตตาหารที่บ้านของตน เมื่อนางทาสีไปถึงที่วัดเห็นภิกษุเปลือยผ้าสงฆ์นากาย ก็เข้าใจว่า ในอารามมีแต่พวกชีเปลือย (อาชีวกนอกพระพุทธศาสนา) ไม่มีภิกษุอยู่จึงกลับบ้าน ส่วนนางวิสาขานั้นเป็นสตรีที่ฉลาดรู้แจ้งในเหตุการณ์ทั้งปวง เมื่อถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขในวันนั้นแล้ว จึงได้โอกาสอันควร ทูลขอพร ๘ ประการต่อพระศาสดา

พระศาสดาทรงอนุญาตพร ๘ ประการ คือ

ผ้าอาบน้ำฝนมีเพื่อใช้ผลัดกับผ้าสบงปกติ เพื่อปกปิดความเปลือยกายในเวลาทรงน้ำฝนของพระสงฆ์ (ปกติตามพระวินัย พระสงฆ์จะมีไตรจีวรได้เพียงรูปละ ๑ สำหรับเท่านั้น)

๑. ขอถวายผ้าวัสสิกสาฎก (ผ้าอาบน้ำ) แก่พระสงฆ์ เพื่อปกปิดความเปลือยกาย

๒. ขอถวายภัตแต่พระอาคันตุกะ เนื่องจากพระอาคันตุกะไม่ชำนาญหนทาง

๓. ขอถวายคมิภักดิ์แก่พระผู้เตรียมตัวเดินทาง เพื่อจะได้ไม่พลัดจากหมู่เกวียน

๔. ขอถวายคิลานภัตแก่พระอาพาธ เพื่อไม่ให้อาการอาพาธกำเริบ

๕. ขอถวายภัตแก่พระผู้พยาบาลพระอาพาธ เพื่อให้ท่านนำคิลานภัตไปถวายพระอาพาธได้ตามเวลา และพระผู้พยาบาลจะได้ไม่อดอาหาร

๖. ขอถวายคิลานเภสัชแก่พระอาพาธ เพื่อให้มีอาการอาพาธทุเลาลง

๗. ขอถวายยาคุเป็นประจำแก่สงฆ์

๘. ขอถวายผ้าอุทกสาฎก (ผ้าอาบน้ำ) แก่ภิกษุณีสงฆ์ เพื่อปกปิดความไม่งามและไม่ให้ถูกเหยียดหยัน

โดยนางวิสาขาได้ให้เหตุผลการถวายผ้าอาบน้ำฝนว่า เพื่อให้ใช้ปกปิดความเปลือยกายในเวลาทรงน้ำฝนของพระสงฆ์ที่ดูไม่งามดังกล่าว ดังนั้นนางวิสาขาจึงเป็นอุบาสิกาคนแรกที่ได้รับอนุญาตให้ถวายผ้าอาบน้ำฝน (วัสสิกสาฎก) แก่พระสงฆ์

ผ้าอาบน้ำฝน จึงถือเป็นบริวารพิเศษที่พระพุทธเจ้าอนุญาตให้พระสงฆ์ได้ใช้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำให้ถูกต้องตามพระวินัยปิฎก มิเช่นนั้นพระสงฆ์จะต้องอาบัติ นิสสัคคิยาจิตตีย์ คือ ต้องทำผ้ากว้างยาวให้ถูกขนาดตามพระวินัย คือ ยาว ๖ คืบพระสุคต กว้าง ๒ คืบครึ่ง ตามมาตราปัจจุบัน คือ ยาว ๔ ศอก ๓ กระเบียด กว้าง ๑ ศอก ๑ คืบ ๔ นิ้ว ๑ กระเบียดเศษ ถ้าหากมีขนาดใหญ่กว่านี้ พระสงฆ์ต้องตัดให้ได้ขนาด จึงจะปลงอาบัติได้

นอกจากนี้พระพุทธเจ้าได้ทรงวางกรอบเวลาในการแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนไว้ด้วย หากพระสงฆ์แสวงหาผ้าอาบน้ำฝนมาได้ภายนอกกำหนดเวลาดังกล่าว จะต้องอาบัติ โดยพระพุทธเจ้ายังได้ทรงวางกรอบเวลาในการแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนไว้ว่า หากพระสงฆ์แสวงหาผ้าอาบน้ำฝนมาใช้ได้ภายนอกกำหนดเวลาดังกล่าว จะต้องอาบัตินิสสัคคิยาจิตตีย์ กล่าวคือ ทรงวางกรอบเวลาหรือเขตกาลไว้ ๓ เขตกาล คือ

● **เขตกาลที่จะแสวงหา** ช่วงปลายฤดูร้อน ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๗ ถึงวันเพ็ญเดือน ๘ รวมเวลา ๑ เดือน

● **เขตกาลที่จะทำนุ่งห่ม** ช่วงกึ่งเดือนปลายฤดูร้อน ตั้งแต่ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันเพ็ญเดือน ๘ รวมเวลาประมาณ ๑๕ วัน

● **เขตกาลที่จะอธิษฐานใช้สอย** ช่วงเข้าพรรษา ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ รวมเวลา ๔ เดือน

ด้วยกรอบพระพุทธานุญาตและกรอบเวลาตามพระวินัยดังกล่าว เมื่อถึงเวลาที่พระสงฆ์ต้องแสวงหาผ้าอาบน้ำฝน พุทธศาสนิกชนจึงถือโอกาสบำเพ็ญกุศลด้วยการจัดหาผ้าอาบน้ำฝนมาถวายแก่พระสงฆ์ จนเป็นประเพณีสำคัญเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษามาจนปัจจุบัน

ประเพณีถวายผ้าจําพรรษา (หลังออกพรรษา)

ผ้าจําพรรษา หรือ **ผ้าวัสสาวาสสิกสาฎก** เป็นผ้าไตรจีวรที่ถวายแก่พระสงฆ์ที่อยู่จําพรรษาครบ ๓ เดือนที่ผ่านวันปวารณาไปแล้ว หรือที่ผ่านวันปวารณาและได้กรานและอนุโมทนาภุชฌิณแล้ว ซึ่งผ้าจําพรรษานี้พระสงฆ์สามารถรับได้ภายในกำหนด ๕ เดือน ที่เป็นเขตอาณิสสงส์ภุชฌิณ คือ ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

แต่สำหรับพระสงฆ์ที่จําพรรษาครบ ๓ เดือน และผ่านวันปวารณาไปแล้ว ซึ่งไม่ได้กรานและอนุโมทนาภุชฌิณก็สามารถรับและใช้ผ้าจําพรรษาได้เช่นกัน แต่สามารถรับได้ในช่วงกำหนดเพียง ๑ เดือน ในเขตจีวรกาลสำหรับผู้ไม่ได้กรานภุชฌิณเท่านั้น

การถวายผ้าจําพรรษาในช่วงดังกล่าว เพื่ออนุเคราะห์แก่พระสงฆ์ที่ต้องการจีวรมาเปลี่ยนของเก่าที่ชำรุด พุทธศาสนิกชนจึงนิยมถวายผ้าจําพรรษามาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ในประเทศไทยก็ปรากฏว่ามีพระราชประเพณีการถวายผ้าจําพรรษาแก่พระสงฆ์มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ ตามความที่ปรากฏในหนังสือพระราชนิพนธ์พระราชพิธี ๑๒ เดือน ซึ่งปัจจุบันแม้ทางราชสำนักได้งดประเพณีนี้ไปแล้ว แต่ประเพณีนี้ก็ยังคงมีอยู่สำหรับชาวบ้านทั่วไป โดยนิยมถวายเป็นผ้าไตรแก่พระสงฆ์หลังพิธีงานภุชฌิณ แต่เป็นที่สังเกตว่าปัจจุบันจะเข้าใจผิดว่าผ้าจําพรรษาคือผ้าอาบน้ำฝน ซึ่งความจริงแล้วมีความเป็นมาและพระวินัยที่แตกต่างกันสิ้นเชิง

ประเพณีถวายผ้าอักษะเจกจิวร (ระหว่างเข้าพรรษา)

ผ้าอักษะเจกจิวร แปลว่า จีวรที่ร้อนหรือผ้าดวน คือ ผ้าจำนำพรรษาที่ถวายล่วงหน้าในช่วงเข้าพรรษาก่อนกำหนด จีวรกาลปกติ ด้วยเหตุที่ร้อนของผู้ถวาย เช่น ผู้ถวายจะไปรบทัพหรือเจ็บไข้ไม่ไว้ใจว่าจะมีชีวิตรอดหรือไม่ชีวิตหรือเป็นบุคคลที่เพิ่งเกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนา ควรรับไว้ฉลองศรัทธา

อักษะเจกจิวรเช่นนี้ พระวินัยอนุญาตให้พระสงฆ์รับเก็บไว้ได้ แต่ต้องรับก่อนวันปวารณาไม่เกิน ๑๐ วัน (คือตั้งแต่ขึ้น ๖ ค่ำ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑) และต้องนำมาใช้ภายในช่วงจีวรกาล

ผ้าอักษะเจกจิวรนี้ เป็นผ้าที่มีความมุ่งหมายเดียวกับผ้าจำนำพรรษา เพียงแต่ถวายก่อนฤดูจีวรกาลด้วยวัตถุประสงค์ที่รีบด่วนด้วยความไม่แน่ใจในชีวิต ซึ่งประเพณีนี้คงมีสืบมาแต่สมัยพุทธกาล ปัจจุบันไม่ปรากฏเป็นพิธีใหญ่ เพราะเป็นการถวายด้วยสาเหตุส่วนตัวเฉพาะรายไป ส่วนมากจะมีเจ้าภาพผู้ถวายเพียงคนเดียวและเป็นคนป่วยหนักที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า

การประกอบพิธีทางศาสนาในช่วงพรรษากาลในประเทศไทย

เมื่อถึงวันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชนนิยมไปทำบุญตักบาตร ถวายเทียนพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน โดยมักจะจัดเครื่องสักการะ เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องใช้ เช่น สมุญยาสีฟัน เป็นต้น มาถวายพระภิกษุสามเณร หรือมีการช่วยพระทำความสะอาดเสนาสนะ ซ่อมแซมกุฏิ วิหาร และอื่น ๆ โดยนิยมไปร่วมทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ฟังธรรม และรักษาอุโบสถศีลกันที่วัด บางคนอาจตั้งใจงดเว้นอบายมุขต่าง ๆ เป็นกรณีพิเศษ เช่น งดเสพสุรา งดฆ่าสัตว์ เป็นต้น ซึ่งพอสรุปกิจที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติในพรรษากาลได้ดังนี้

๑. ร่วมกิจกรรมทำเทียนพรรษาหรือหลอดไฟถวายแก่พระสงฆ์
๒. ร่วมกิจกรรมถวายผ้าอาบน้ำฝนและจุดปัจจัยแก่ภิกษุสามเณร
๓. ร่วมทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนา รักษาอุโบสถศีลตลอดพรรษากาล

๔. อธิษฐานตั้งใจทำความดี หรืองดการทำชั่วอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น งดเว้นอบายมุขต่าง ๆ เป็นต้น

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเรียกเทียนพรรษา ผ้าจำนำพรรษา และผ้าอาบน้ำฝน

ในปัจจุบันปรากฏว่ามีการเรียกสิ่งของที่ถวายทานเนื่องด้วยการเข้าพรรษา โดยใช้คำเรียกที่ผิดอย่างกว้างขวาง เช่น เรียกเทียนที่ถวายแก่พระสงฆ์ว่าเทียนจำพรรษาหรือเทียนจำนำพรรษา หรือเรียกผ้าอาบน้ำฝน (ผ้าสบง) ที่ถวายแก่พระสงฆ์ว่าเป็นผ้าจำนำพรรษา ซึ่งทั้งสองคำข้างต้นเป็นคำเรียกที่ผิด โดยสาเหตุอาจมาจากการเรียกสับสนกับผ้าจำนำพรรษา ที่ปรากฏความในพระวินัยปิฎก มหาวรรค ซึ่งผ้าจำนำพรรษานั้นเป็นผ้าจีวรที่ปกติจะถวายแก่พระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษา และออกพรรษาแล้ว โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับผ้าอาบน้ำฝนและเทียนพรรษาแต่ประการใด

อย่างไรก็ดี คำว่าจำนำนั้น สามารถหมายถึง ประจำ หรือก็คือสิ่งของที่ถวายเป็นประจำเฉพาะการเข้าพรรษา ซึ่งก็คือ ผ้าอาบน้ำฝนและเทียนพรรษาก็ได้เช่นกัน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การใช้คำเรียกผ้าจำนำพรรษาโดยหมายถึงผ้าอาบน้ำฝนนั้น อาจสร้างความสับสนกับผ้าจำนำพรรษาตามพระวินัยปิฎกได้ ซึ่งควรเรียกให้ถูกต้องว่าผ้าอาบน้ำฝน (วัสสิกสาฎก), ผ้าจำนำพรรษา (วัสสาวาสิกสาฎก) และเทียนพรรษา ตามลำดับ

ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki/>